

Received / Makale Geliş Tarihi 04.12.2024
Published / Yayınlanma Tarihi 31.01.2025
Volume (Issue) Cilt (Sayı) 9 (50)
pp / ss 86-90

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.14788182
Mail: editor@pejoss.com

Abdullah Raşit Şahin

<https://orcid.org/0000-0002-0210-9275>

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/03gn5cg19>

Endülüslü A'lem eş-Şentemerî ve İlmî Hayatı

A'lem al-Shantamari of Al-Andalus and His Scholarly Life

ÖZET

A'lem eş-Şentemerî, Endülüs'te yaşamış nahiv âlimlerinden birisidir. A'lem eş-Şentemerî'nin yetiştiği dönem Endülüs Emevi toprakları üzerinde küçük devletler olarak kurulan Mülûku't-Tavâif dönemine denk gelmektedir. Mülûku't-Tavâif siyasi karışıklıkların fazla olduğu bir dönem olarak kaydedilmektedir. Siyasi olaylarda karışıklık olmasının aksine kültür ve edebiyat alanlarında önemli eserlerin yazıldığı, bu eserleri ortaya koyan âlim ve ediplerin yetiştiği bir dönem olarak bilinmiştir. A'lem eş-Şentemerî de bu dönemde yetişmiş âlimlerden biri olarak tanınmıştır. Bu dönemde yetişmesinin yanı sıra devlet ricaline yakın olması, Abbâdî sarayında hükümdarın çocuklarına nahiv ve edebiyat dersleri vermesinden dolayı bu dönemde ön plana çıkmış âlimlerden biri olarak kabul edilmiştir. İlim halkasına pek çok kimse katılmış, nahiv ve edebiyat sahasında önemli eserler ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: A'lem eş-Şentemerî, Gramer, Endülüs, İlmî Hayatı

ABSTRACT

A'lem al-Shantamari was one of the notable grammarians (nahiv scholars) who lived in Al-Andalus. The period in which A'lem al-Shantamari flourished coincided with the era of the Muluk al-Tawa'if, during which small states were established on the former territories of the Umayyad Caliphate in Al-Andalus. The Muluk al-Tawa'if period is recorded as a time of significant political turmoil. However, in contrast to the political instability, this era was known for the significant works produced in the fields of culture and literature, and for the scholars and literary figures who emerged during this time. A'lem al-Shantamari is recognized as one of the scholars who flourished in this period. In addition to coming of age during this era, his proximity to the ruling elite and his role in teaching grammar and literature to the children of the ruler in the Abbadi palace made him one of the prominent scholars of his time. Many people joined his circle of learning, and he produced significant works in the fields of grammar and literature.

Keywords: A'lem al-Shantamari, Grammar, Al-Andalus, Scholarly Life.

1. GİRİŞ

Endülüs coğrafyası asırlar boyunca İslam devletlerinin hakimiyeti altında kalmış, Müslümanlar Endülüs'te bir medeniyet inşa etmişlerdir. Bu medeniyetin içinde dil ve edebiyat sahasında pek çok âlim yetişmiş, bu âlimlerin kalemlerinden çıkan nice değerli eserler ortaya konmuştur. Bu eserler sayesinde Endülüs kültür ve medeniyeti oluşmuştur. Endülüs Emevi devletinin yıkılıp tavâif meliklerinin ülkede küçük küçük devletler kurmasıyla siyasî anlamda parça parça olan devletin içerisinde ne var ki kültür alanında bir sıçrama meydana gelmiş ve Endülüs dil ve edebiyatında zirve yapacak önemli eserler ortaya konmuştur. İşte bu dönemde Endülüs coğrafyasında yaşayan A'lem eş-Şentemerî, kendini ilme ve edebiyata vermiş bir âlim olarak karşımıza çıkmıştır. A'lem eş-Şentemerî, halkasında yetiştiği hocaları, aldığı eğitim ve diyar diyar bölgelerden gelen talebeleriyle Endülüs ilim dünyasında yer edinmiş önemli bir âlim olarak kabul edilmiştir. Ayrıca Günümüze ulaşmış ilk nahiv kitabı olarak kabul edilen Sibeveyh'in *el-Kitâb*'ına yaptığı şerhle bu kitabın Endülüs bölgesinde yayılmasına katkıda bulunmuştur.

2. A'LEM EŞ-ŞENTEMERÎ'NİN DOĞUMU, YETİŞKİNLİĞİ ve VEFATI

Üst dudağı yarık olduğu için daha ziyade “tavşan dudaklı” anlamına gelen A'lem lakabıyla meşhur olan eş-Şentemerî'nin tam adı; Ebü'l-Haccâc Yûsuf b. Süleymân b. İsâ el-A'lem eş-Şentemerî en-Nahvî'dir.¹ 410/1019 yılında günümüzde Portekiz sınırları içinde bulunan Batı Şentemerîye (Santa Maria Algarve) şehrinde dünyaya gelmiştir.²

A'lem eş-Şentemerî, eğitimini ilk olarak doğduğu şehir olan Şentemerîye'de almıştır. Yaşadığı dönemde, âlim, edip ve şairlerin halk nezdinde ve özellikle yöneticiler yanında sahip oldukları yüksek konum onun çok erken dönemlerden itibaren klasik şiire ilgi duymasını sağlamıştır. O da Endülüslülerin çoğunda gelenek olduğu üzere memleketinde tahsilini tamamladıktan sonra Arap şiiri, nahiv ve dil konularında kendini daha fazla geliştirmek için dönemin önemli ilim merkezlerinden biri olan Şilb (Silves) şehrine geçmiştir. Bazı kaynaklarda onun ilim tahsili için Şilb şehrini tercih etmesinde, memleketine yakın olmasından ziyade orada Yemen kökenli Arapların yaşamasının ve bunlardan istifade etme düşüncesinin etkili olduğu ifade edilmektedir. Zira burada yaşayan Araplar kendi aralarında fasih Arapça konuşan, Arap şiirine önem veren seçkin ve donanımlı kişilerdi. A'lem eş-Şentemerî'nin Arap kültürüne ve diline dair bahsi geçen Yemenli Araplardan yararlanmış olması pek de uzak bir ihtimal gibi durmamaktadır.³

A'lem eş-Şentemerî, Şilb şehrinde bir süre öğrenim gördükten sonra ilmini daha da artırmak için yaklaşık yirmi üç yaşında 1041 yılında Endülüs'ün en önemli ilim, kültür ve edebiyat merkezi olan Kurtuba'ya geçmiştir.⁴ Burada dönemin tanınmış âlimlerinden edebiyatçı yönüyle meşhur olan Ebü'l-Kâsım İbrahim b. Muhammed el-İflilî (öl. 441/1049), Nahivci ve edip Ebû Sehl el-Harrânî (öl. 442/1050), klasik şiire derin vukûfiyeti olan Ebû Bekir Müslim b. Abdulaziz b. Eflah (öl. 456/1063) gibi alanında yetkin olan hocalardan nahiv ve edebiyat dersleri almıştır.⁵

A'lem eş-Şentemerî, biyografisinden bahseden kaynakların çoğunun belirttiğine göre ilk kitabı *Nüket*'i te'lif ettiği yıl olan 440/1048 yılında Kurtuba'daki tahsil hayatını tamamlayıp Endülüs'ün diğer önemli kültür merkezlerinde biri olan İşbiliye'ye giderek orada yaşamaya başlamıştır.⁶ Onun İşbiliye'de yaşamaya başlaması, dönemin İşbiliye emiri Mu'tazid Billâh Abbâd b. Muhammed'in dikkatini çekmiş ve kısa sürede onun himayesine girmiştir. Kitaplarının çoğunu burada Abbâdî sarayında yazmış, ayrıca kurduğu halkalarda edebiyat ve nahiv alanlarındaki derin ilmî birikimini Endülüslülere aktardığından dolayı pek çok kesim tarafından rağbet edilen bir âlim olarak tanınmıştır.⁷ eş-Şentemerî, geçirdiği göz iltihaplanmasından dolayı hayatının sonlarına doğru görme yetisini kaybetmiş⁸ ve 476/1084 senesinde İşbiliye'de vefat etmiştir.⁹

3. İLMÎ HAYATI

A'lem eş-Şentemerî, yaşadığı dönemde ilmî yetkinliğiyle temayüz etmiş, edebiyatla ve Arap dilinin grameriyle ilgilenen bir âlim olarak tanınmıştır. O, yetiştiği ortamlarda yetkin âlimlerden ilmî birikimini artırmıştır. Ayrıca ilmî birikimini aslı kaynaklardan almıştır. Bu kaynaklar şunlardır;

1- Kitâbu Sîbeveyhî: Sîbeveyhî (öl.180/796)

2- el-Elfâz: İbnu's-Sikkît (öl. 244/858)

¹ Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehabî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ* (Riyad: Beytu Efkari'XVIII/556; Hayreddin Zirikli, *el-A'lâm: Kâmusü terâcim*, nşr. Zühayr Fethullah (Beyrut: Dârü'l-İlm li'l-Melâyin, 2002).1762, “el-A'lem eş-Şentemerî”; eş-Şentemerî, A'lem, *el-muhteri fi izâati's-serâiru'n-nahv* (Riyad: Daru Kunuzi'l-İşbiliyye, 2006).1.

² İbn Hallikan, *Vefayatu'l-ayan ve enbau ebnau'z-zaman*, thk. Dr İhsan Abbas (Beyrut: Daru Sadır, 1976), 7/81; Ebü'l-Haccâc Yûsuf b. Süleymân b. İsâ el-A'lem eş-Şentemerî, *Şerhu Hamaseti Ebî Temmam*, thk. Ali Mufaddal Hammudan (Lübnan-Suriye: Daru'l-Fikri'l-Asır-Daru'l-Fikr, 1992), 8; İsmail Hakkı Sezer, “A'lem eş-Şentemerî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 16 Temmuz 2023); Naime Celif, *el-Cuhudu'n-Nahviyyetu Inde A'lem eş-Şentemerî Enmüzece* (Tilimsan: Tilimsan Ebu Bekir Belkâid Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 8.

³ Ebü'l-Haccâc Yûsuf b. Süleymân b. İsâ el-A'lem eş-Şentemerî, *Şerhu Hamaseti Ebî Temmam*, 11.

⁴ İbn Hallikan, *Vefayatu'l-ayan ve enbau ebnau'z-zaman*.7/81.S'ad bin Abdullah el-Bişrî, “el-Hayatu'l-İlmiyye fi asri Müluku't-Tavâif” (Riyad: Merkezi Melik Faysal, 1992), 2/365.

⁵ İsmail Hakkı Sezer, “A'lem eş-Şentemerî”, 363; Ebü'l-Haccâc Yûsuf b. Süleymân b. İsâ el-A'lem eş-Şentemerî, *Şerhu Hamaseti Ebî Temmam*, 22.

⁶ Ebü'l-Haccâc Yûsuf b. Süleymân b. İsâ el-A'lem eş-Şentemerî, *Şerhu Hamaseti Ebî Temmam*, 12.

⁷ Ebü'l-Kasım İbn Beşkuval, *es-Sıla Fi Tarihi Eimmeti Endülüs ve Ulemahim ve Muhaddisihim ve Udebahim* (Tunus: Daru Garbi'l-İslami, 2010), 2/330; İbn Hallikan, *Vefayatu'l-ayan ve enbau ebnau'z-zaman*, 7/81; Suyutî, Ebu'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekir, *Buğyetü'l-Vüât* (Kahire: Daru'l-Fikir, 1979), II/356; Ahmed Emin, *Zuhru'l-İslâm* (Beyrut: Daru'l-Kütubu'l-Arabiyye, ts.), 3/91; Lütfî Şeyban, *Endülüs Alimleri* (İstanbul: Ketebe, 2020), 54.

⁸ İbn Hallikan, *Vefayatu'l-ayan ve enbau ebnau'z-zaman*, 7/82; Ebü'l-Haccâc Yûsuf b. Süleymân b. İsâ el-A'lem eş-Şentemerî, *Şerhu Hamaseti Ebî Temmam*, 16; Zühayr Abdulmuhsin Sultan, “Şerhu Ebyâti'l-Cümel el-Mensûb İlä A'lem eş-Şentemerî Leyse Lehu”, *Vasit Üniversitesi Eğitim Fakültesi* 1/1 (2018), 35.

⁹ İbn Beşkuval, *es-Sıla fi tarihi eimmeti Endülüs ve Ulemahim ve Muhaddisihim ve Udebahim* (Tunus: Daru Garbi'l-İslami, 2010), 2/330; eş-Şentemerî, A'lem, *el-Muhteri fi İzâati's-Serâiru'n-nahv*.I; Eş-Şentemerî, A'lem, *Kitabu'n-Nüket fi Tefsiri Kitabı Sibeveyh* (Magrib: Matba Fedale, 1999).18; İbn Hallikan, *Vefayatu'l-ayan ve enbau ebnau'z-zaman*, 7/82; Yakut el-Hamevi, *Mucemu'l-Udeba* (Beyrut: Daru'l-Arabi'l-İslami, 1993), 2848; *Buğyetü'l-Vüât*.2/356.

- 3- Islâhu'l-Mantık: İbnu's-Sikkât
- 4- İhtiyâru Fasîhi Sa'leb: Sa'leb el-Kûfî (öl. 291/904)
- 5- Nevâdiru Ebî Ali el-Kâlî: Ebû Ali el-Kâlî (öl. 356/967)
- 6- el-Garîbu'l-Musannef: Ebû Ubeyd Kasım b. Sellâm (öl. 224/838)
- 7- Kitâbu Ebniyeti Sîbeveyhî: Ebû Bekir ez-Zübeydî (379/989)
- 8- Edebu'l-Kâtib: İbn Kuteybe (öl.276/889)
- 9- Kitâbu'l-Emsal: Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâm
- 10-Lahnu'l-Amme ve Muhtasaruhu: ez-Zübeydî (öl.379/989)
- 11-el-Kâmil fi'l-Lüga ve'l-Edeb: el-Müberred (öl.286/900)
- 12-el-Eş'ârû's-Sitte el-Câhiliyye¹⁰

A'lem eş-Şentemerî, Arap diline vukufiyeti ve şiirlerin anlamlarına dair derin bir anlayışa sahip biri olarak döneminde meşhur olmuştur. Ayrıca şiirlerin manalarının derinliklerine dalarak açıklayan, kelimelerin derinliklerine girmekten zevk alan biriydi.¹¹ Ezberlediği şiirleri iyi koruması ve onları aktarmasından dolayı güçlü hafızasıyla tanınan biri olarak ön plana çıkmıştır. Aynı zamanda iyi bir şâir, etkileyici anlatımı olan bir hatip olarak eski hikayeleri ezbere bilip onları güzelce anlatım yapmasıyla ün kazanmıştır.¹²

A'lem eş-Şentemerî, dönemin en önde gelen edebiyatçılarından biri olarak kabul ediliyordu. Bundan dolayı ders halkasına birçok şehirden öğrenciler geliyordu. İbn Bessâm şöyle demiştir: “A'lem eş-Şentemerî, yaşadığı dönemde İsbîliye'nin imâmı, Abbâdî hükümdarı el-Mu'temid'in çocuğunun hocasıdır. Mu'temid ilim yolunda kendisine güvendiği biriydi.”¹³

A'lem eş-Şentemerî'nin nahiv bilgisi son derece iyi bir seviyedeydi. Ders halkasında oturan kimseler bu özelliği bariz bir şekilde tecrübe ediyorlardı.¹⁴ Son dönemde yetişmiş Arap dil ve edebiyat araştırmacısı olan Şevki Dayf'ın belirttiğine göre Endülüs dil ekolünün Bağdat dil ekolünün görüşlerini benimseme yolunda hareket eden ilk nahivcilerden birinin A'lem eş-Şentemerî olduğunu ifade etmiştir. A'lem eş-Şentemerî nahiv kitaplarında her mübteda merfudur örneğinde olduğu gibi kuralı temellendirme ve izah anlamına gelen illetlendirme konusunda tek illetle yetinmemiş ikinci bir illet aramıştır. İbn Mada, A'lem eş-Şentemerî'nin ikinci bir illet arayışında olmasının gereksiz olduğunu belirtmiştir.¹⁵

A'lem eş-Şentemerî, Sîbeveyhî ve Müberred arasında cereyan eden ihtilaflara değinmiştir. Müberred eleştirirken bazen âlimlerin görüşlerine göre eleştirmiş bazen de illetlendirme, sema ve kıyas üsluplarına dayanarak eleştirmiştir. Ayrıca *en-Nüket* kitabında Sîbeveyhî, Halil b. Ahmed, Müberred, Ahfeş el-Avsat gibi pek çok âlimin görüşlerine değinildiği görülmüştür. Onların fikirleriyle münakaşa etmiş ve kitabını onların fikirleri ve delillerinin çeşitliliğiyle zenginleştirmiştir.¹⁶

Öyle ki bütün Arap âleminde Sîbeveyhî'nin kitabının en ince detaylarına kadar inilerek anlaşıldığı ve şerh edildiği yerin Endülüs olduğu intibâ uyanmıştır. Bu şerh işini yapan âlimlerden biri de A'lem eş-Şentemerî olarak bilinmiştir.¹⁷

A'lem eş-Şentemerî, şiir şevâhidine yer verdiği kitaplarında genel olarak şu yöntemleri uygulamıştır;

Şiirdeki beytin aidiyetini zikretmiştir. Şâhid olanın konusunu belirtmiş ayrıca Sîbeveyhî'nin beyt için ifade ettiği maksadı ortaya koymuştur. Dilsel gariplikleri belirtmiş, manasını ve söyleniş maksadını zikretmiştir. Şiir ahabârı hakkında ayrıntılı bilgi vermiş, sadece beytin dilsel özelliklerini zikretmekle yetinmiştir. A'lem eş-Şentemerî, kelimelerin türemiş hallerine önem verdiği gibi dilsel kökenlerine de önem vermiştir.¹⁸

¹⁰ Abdurrahman b. el-Hasan, “Târîhu'l-Hareketi'l-Edebiyye fi'l-Endülüs "el-A'lem eş-Şentemerî fi Zilli Devleti Benî Abbâd Mulûki İsbîliyye Nemûzecen” 20 (2013), 77.

¹¹ eş-Şentemerî, A'lem, *Kitabu'n-Nüket fi Tefsiri Kitabı Sîbeveyh*, 27.

¹² Naîme Celîl, *el-Cuhudu'n-Nahviyyetu Inde A'lem eş-Şentemerî Enmûzecen*, 8-9.

¹³ eş-Şentemerî, A'lem, *Kitabu'n-Nüket fi Tefsiri Kitabı Sîbeveyh*, 22.

¹⁴ eş-Şentemerî, A'lem, *Kitabu'n-Nüket fi Tefsiri Kitabı Sîbeveyh*, 1/125.

¹⁵ Dayf, Şevki, *el-Medarisu'n-Nahviyye* (Kahire: Daru'l-Mearif, 1968), 293.

¹⁶ eş-Şentemerî, A'lem, *Kitabu'n-Nüket fi Tefsiri Kitabı Sîbeveyh*, 1/91.

¹⁷ Selami Bakırçı, Kenan Demirayak, *Arap Dili Gramer Tarihi* (Erzurum: Fenomen, 2019), 116.

¹⁸ Adnan Ahmed Raşed, *el-Mebâhisu'l-Lügaviyye ve'n-Nahviyye fi Kitabı el-Muhterî' ve Şerhi Divanı Ebi Temmâm* (Irak: Câmiatu Deyâlî, Yüksek Lisans Tezi, 2014), 24.

- Ayrıca eş-Şentemerî'nin kitaplarından yer alan yöntemleri arasında;
- Eğer biliniyorsa şiir şevâhidini babına ve söyleyene döndürmesi
 - Sibeveyhî'nin tertibine göre hareket etmesi
 - Sibeveyhî'nin ifade ettiği beyitlerde şâhidin memleketini belirtmesi
 - Şevâhidlerde takdiri zikretmeye çok önem vermesi.
 - Şiir beytinin tamamını irâb etmesi
 - Şevâhidlerde farklı irâb yönlerini de zikretmesi
 - Kıyasî olmayan cumu'dan fazlaca bahsetmesi
 - Basra ve Kûfe nahivcileri arasındaki ihtilaflardan az bahsetmesi
 - Beytin farklı manalarını zikretmesi ve sahîh olanı tercih etmesi
 - Kitabın şevâhidlerini araştırması
 - Rivayet farklılıklarını ifade etmesi yer almaktadır.

4. SONUÇ

Endülüs müfekkîr ve âlimler açısından oldukça üretken bir coğrafyadır. Burada tarihe mal olmuş pek çok âlim yetişmiştir.

Endülüs'te yaşayanların Kur'an ve Arap diline verdikleri önem oldukça fazladır. Ne var ki bu iki ilimi tâlim etmek maksadıyla uzun ve yorucu yolculuklar yapmışlardır.

Endülüslü bir âlim olan A'lem eş-Şentemerî Arap nahvinde ikinci ve üçüncü illetleri ifade etmenin önemini ifade etmesi açısından önemli görüşler ortaya koymuştur. Ayrıca Sibeveyhî'nin kitabının Endülüs'te tanınmasında önemli katkıda bulunmuştur.

A'lem eş-Şentemerî yaşadığı dönemde meşhur olmuş Abbadî sarayında hükümdarın çocuklarının hocası olmuş çevre şehirlerden pek çok insan akın akın ders halkasına katılmıştır. Ortaya koyduğu eserler ve yetiştirdiği talebelerle Endülüs kültür ve medeniyetine katkıda bulunmuştur.

KAYNAKÇA

- Abdurrahman b. el-Hasan. (2013). Târîhu'l-Hareketi'l-Edebiyye fi'l-Endülüs el-A'lem eş-Şentemerî fî Zıllî Devleti Benî Abbâd Mulûki İşbiliye Nemûzecen. *Devriyyetu'l-Elektruniyyetu't-Tarihîyye*. (20).76-83.
- A'lem eş-Şentemerî,E.H.Y. (1992). (Ed. Ali Mufaddal Hammudan) *Şerhu Hamaseti Ebî Temmam*. Daru'l-Fikri'l-Asır-Daru'l-Fikr.
- A'lem eş-Şentemerî,E.H.Y.(2006). *el-Muhteri Fî İzâati's-Serâiru'n-nahv*.(1.Basım). Daru Kunuzi'l-İşbiliyye.
- A'lem eş-Şentemerî,E.H.Y.(1999). *Kitabu'n-Nüket fî Tefsiri Kitabi Sibeveyh*. (1-3) Matba Fedale.
- Bakırcı, S. & Demirayak, K. (2019). *Arap Dili Gramer Tarihi*. (1.Basım). Fenomen Yayınları.
- Bişrî, S. (1992). *el-Hayatu'l-İlmiyye fî Asri Müluku't-Tavâif*. Merkezu Melik Faysal.
- Celîl, N. (2016). *el-Cuhudu'n-Nahviyyetu Inde A'lem eş-Şentemerî Enmûzecen*. [Yüksek Lisans Tezi, Vezaratu't-Ta'lim el-Alî ve'l-Bahsu'l-İlmî, Tilimsan Ebu Bekir Belkâid Üniversitesi].
- Dayf, Ş. (1968). *el-Medarisu'n-Nahviyye*. Daru'l-Mearif.
- el-Hamevî,Y.(1993). *Mucemu'l-Udeba*. (1.Basım). Daru'l-Arabi'l-İslami.
- Emin, A. (2020). *Zuhru'l-İslam*. (3.Basım).Daru'l-Kutubu'l-Arabiyye.ts.
- İbn Beşkuval, E.K. (2010). *es-Sıla Fî Tarihi Eimmeti Endülüs ve Ulemaihim ve Muhaddisihim ve Udebaihim*.(1.Basım).Daru Garbi'l-İslami.
- İbn Hallikan. (1976).(Ed.). *Vefayâtu'l-Ayan ve Enbâu Ebnâu'z-Zaman*. (1-11). Daru Sadır.
- Raşed, A.A. (2014) *el-Mebâhisu'l-Lügaviyye ve'n-Nahviyye fî Kitabi el-Muhteri' ve Şerhi Divani Ebi Temmâm*. [Yüksek Lisans Tezi, Vezaratu't-Ta'lim el-Alî ve'l-Bahsu'l-İlmî.Deyâlî Üniversitesi].

- Sezer, İ.H. (2023,16 Temmuz) “A‘lem eş-Şentemerî”.*TDV İslâm Ansiklopedisi*.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/alem-es-sentemerî>.
- Şeyban, L. (2020). *Endülüs Alimleri*. (2.Basım). Ketebe Yayınları.
- Suyutî, E.F.C. (1979). *Buğyetü’l-Vüât*. (1-4). Daru’l-Fikir.
- Zehebî, E.A.Ş.M. (2004). *Siyeru A‘lâmi’n-Nübelâ*. Beytu Efkarî’d-Devliyye.
- Ziriklî, H. (2002). (nşr. Züheyr Fethullah). *Ķāmûsü terâcim*. (1-8). Dârü’l-İlm li’l-Melâyin.